

Ханты Ясаң

Основана
1 ноября 1957 года

16.01.2025
№1 (3661)

Йилдуп 2025-мит ол пида!

П. Молданов верум хур

Йилдуп ода ин ши йис,
Щащем алдәң нух лүв килдәс:
«Ай, нух нәң кила!
Йилдуп ода тәм ши йис,
Мин мәнлумн воюма
Хәд мосд хурамтәты».

Мин яңхсумн, ай хәд хурамсумн,
Щәта худ мўң мәнсүв хәлэв хуща,
Мўң арисүв, якты хуты мўң па яксүв,
Йилдуп ол мўң щиты вўншсүв.

Тимофей Молданов

6 >>

Шуши мир
верәт тўвман и
хәннехә рәпитты питл

>> 4

Алфёровәт –
нявремәт
вәндтәты ёх

>> 10

Округ
кәща
мойлупсәт

>> 12

Тынӑң Югра мирев!

Йилуп 2025-мит ол пида!

Худам олэв ёмӑнхӑтлӑт, худам олэв тарум верӑт нумӑса ки питлӑт, мӑн иса пӑш вӑлэв, мӑн мӑвев мет вӑн таш, Югра мӑвев мет вӑн таш – щит сӑмӑн па вешкат мирев, щит ӑрӑн па апрӑн мирев, щит ям нумӑсн вӑлты мирев.

Худам олэв олӑнӑн нӑмӑсты ки питлӑв, мӑн ям вӑща ясаӑн далӑ хӑрн вӑлты ӗхлӑва китлӑв, лыв мӑн вӑлты мӑвев шавиман тӑйлӑл. Ям пӑмаципа ясаӑн ма луплум нефть па газ вӑты ӗха, нуви тӑт верты ӗха па хотӑт омӑсты хӑннехуятӑта, нывремӑт вӑнлӑты па ӗх ямӑлтӑты мира, иса хуятӑта, мӑта ӗх мӑн хотлӑва хошум рӑв па нуви тӑт тӑлӑт, щит вер верман лыв мӑн Россия мӑвев така верлӑл.

Рӑтыщӑты хӑтлӑтн Йилуп одн мӑн ям нумӑсн вӑллӑв, муйсӑр каш сӑмлӑвн тӑйлӑв, щит кашлӑв ат йинумлӑт, щитӑт лавӑлман мӑн щит вӑллӑв.

Мӑн елды ям нумӑсн вӑллӑв, мӑн вӑлэв, тӑм далын мӑн нух питлӑв. Мӑн иса пӑш яха катлӑсман вӑллӑв, мӑн рӑт ӗхлӑв пида па иса мирев пида лӑхсӑна вӑллӑв па ям верӑт олӑнӑн

нӑмӑслӑв. Мӑн мӑвев йис верӑт нумӑсн тӑйман, щит верӑт ӑн юремуман елды шӑшумлӑв. Мӑн вӑлэв, лыпийн тӑйты нумӑслӑв вер вӑнта юхӑтлӑт, тӑс ӗш хӑват елды шӑшумлӑв. Экономика верӑт така тӑйлӑлӑв, ӗх пӑта йилуп рӑпата тӑхет пӑншлӑв, ӑшӑт па нурлӑт, ӑшколайт па пӑльницайт верлӑв, культураев па йис верӑт шавиман тӑйты питлӑв.

2025-мит ол – вулаӑ ол. Мӑн округев 95 ола йил. Иса мирев пида Вулаӑ далын нух питум 80-мит олэв ӗмӑнхӑтлӑ постӑлӑв. Па 65-мит ола йил, хӑн шаимской нефть вӑйтса. Иса верӑт яма лӑщӑтлӑлӑв 2025-мит олэв яма мӑнты пӑта.

Йилуп ол – щит хотӑн ӗх ӗмӑнхӑтлӑ. Мӑн иса пӑш мет мосты верев, щит мӑн хотӑн ӗхлӑв уяна-пищӑна, нӑптӑна-йисӑна ат вӑллӑт. Хотӑн ӗхлӑв тарӑн эвӑлт ат сайлӑдыйт, мӑш-кӑши эвӑлт ат сайлӑдыйт. Щит верӑт ат йинумлӑт.

Тынӑң Югра мирев! Елды тӑлана яма, уяна пищӑна вӑлаты!

Йилуп ол пида Югра!

Руслан Кухарук

округ кӑща хӗ
Хӑнты ясаӑна тулмащтас:
Пётр Молданов

Округ мӑв ешӑк хӑннехуятӑт!

Округев депутатӑт мевл хӑры вӑш эвӑлт нынана тӑм Йилпа юхтум ол пида ям вӑща ясаӑт китлум па лӑнхалум лупты, тӑм ӗмӑнхӑтл арсыр ӑмӑщ па тӑс верӑт нын вӑлты-холты щирлана елды тӑты веритл!

Ма щиремн, тӑм хӑтлӑтн нын ямсыева арсыр рӑпата верлан эвӑлт рӑтыщӑты щир тӑйлӑты, хоттел ӗхдан пида вӑйтантыйлты, путремӑты, сыр-сыр нынана мосты верӑт юлн тӑнщирӑна верты. Елды вӑлупсы пӑта арсыр тӑс па ям нумсӑт уша вӑты щир тӑйлӑты, дӑлн йилпа питум олн яма вӑлты-холты!

Щит киньща тӑм 2025-мит йилпа юхтум ол Россияев хон пелӑк Президент хӑевн Владимирӑн Путинӑн немасыя Рӑт мӑвев лавӑлты ӗх ола юкантисы.

Щит, вантӑ, тӑм юхи хӑшум олӑт пураитн мет вулаӑ па шеӑк мосты верӑта мӑн вӑлты-холты щиревн тӑйлы.

Тӑм йилпа питум олэвн Вулаӑ далӑ пураин нух питум вер араттелн 80-мит ола щит юхӑтл. Щит пӑта Россия хон пелӑк мӑвев арсыр хон пелкӑт кӑтн мет яма па ташӑна елды вӑлупсы щирӑт лӑщӑтӑс. Округ кӑщаев Руслан

Кухарук ищи щимӑщ верӑт олӑнӑн мӑнчева лупӑс па партӑс, дӑлн тӑм олэв Йис верӑт ола мӑн Югра мӑвевн юкантисы. Вантӑ, муй щирн ин тӑмхӑтл мӑн вӑллӑв па рӑпитлӑв, ищиты елды округев луватн вӑлты хӑннехуятӑт ат вӑсӑт-рӑпитсӑт.

Тӑмхӑтл, хӑн тӑмӑщ специальной военной операция мӑнл, хӑн мӑн Россия мӑвев хӑннехӑйт рӑт мӑв вешката лавӑллӑт па ар тӑхийн лӑляслӑт, ямсыева нӑмты мосл, лыв рӑт мӑвев шавилӑт.

Ешӑк Югра мӑв хӑннехуятӑт, тӑм йилпа питум олн тумтака вӑлаты, кашӑн вер нын хущана яма ат тывл, тӑлаӑ ӗш па тӑлаӑ кӑр нынана!

Борис Хохряков,

Югра мӑвев дума хот кӑща хӗ
Хӑнты ясаӑна тулмащтас:
Владимир Енов

Ешӑк лӑхсӑт!

Йилуп ол хӑтлӑт постаты артӑн ям вӑшца ясӑт нынана луплӑв!

Йилуп олн рӑт Увӑс мӑвев нынана уй ат тӑл! Вӑрты воньшумут вӑнши ӗхмӑтн, тынӑн хӑл Асн, вӑлы лант вӑлы щӑхрӑтн ар ат вӑл!

Рӑт Увӑс мӑвев нынана ям па сӑмӑн вӑлупсы ат мойлӑл! Хурамӑн аӑн

хӑньлӑ ат хӑтлӑл, нуви лоньщ ат питл па ям нумӑсн ат юхӑтлыты!

Йилуп олн нын Наятн-Вӑртӑтн ат лавӑллыты! Тӑлаң ӗш, тӑлаң кӑр!

«Хӑнты ясӑн» па «Луима сӑрипос» газетайӑн хуши рӑпитты ӗх па кӑща не **Надежда Алексеева**

Хӑнты ясӑп мириев, арсыр ясӑп мириев!

Йилпа йиты Йилуп олн,
Йилпа шӑшты Йилуп олн,
Сӑмн тӑйты ям нумсыет,
пухӑл хӑви ар нумсыет,
Лыв ат йинмийлӑт!

Тӑрум ацев нуви хӑтлӑт,
Хӑтл най ӑнкев хӑтлӑн хӑтлӑт
Лыв ат похныйилӑт!

Елды шӑшты пайды пӑнтӑт,
елды мӑнты пайды ӗшӑт,
Йилуп нумсӑт ями пилӑ,
йилуп ӗрӑт ями пилӑ,
Ел нын вӑншийлӑты!

Татьяна Молданова

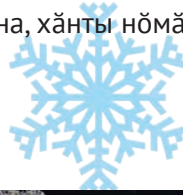
Сӑмна мосты хӑнты мурӑм!

Ным Юнки шарас ӗвӑт,
Кев вӑр мӑвӑт, Ас тай
моса йис пӑра хӑнтӑтна
нӑмна нӑмӑтман тӑйлята,
касдыман, велпӑсламан.

Елащ Турам партам
мойдам мӑвна хӑнты ӧх-
самӑн ныӑт йонтам йал
елащ ат ныда. Хӑнты ӗх рут
мӑвладна вецкат хӑнты

ясӑнна, хӑнты нӑмӑсна, хӑнты ширна улты!

Юлия Накова,

хӑнты мир айкелӑт ӧкӑтты нӑ

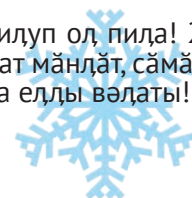
Вӑшца вӑлаты, Югра хушца вӑлты мирие, «Хӑнты ясӑн» па «Луима сӑрипос» лӑнӑтты ӗх!

Ма немӑм Илья Ребась, ма Шурышкарской район Мужи вошн вӑлдум, Ямало-Ненецкой автономной округ хушца. «Живун» немуп природно-этнографической парк-музей хушца рӑпитлум, щит Ханты-Мужи кӑртӑн. Ма – хӑнты. Вухаль ӗх кӑлы семие ищи тӑйлум. Щитӑт ӗвӑлт мӑнӑма вера юрӑн!

Худам 2024-мит олн ма Югра мӑвн вӑсум! Дыпи нумсемн па сӑмеґн хӑщсӑт ши мув ӗх, хурамӑн вӑнт пайт па Ӕмвош! Ма уша версум, щӑта рӑт ӗхдам вӑлдӑт! Щӑта ма лӑхсӑт тӑйлум, и верӑт щира рӑпитты ӗх, ин па рӑт ӗхдам щӑта вӑлдӑт.

Тынӑн Югра мирие, Йилуп ол пилӑ! 2025-мит олн вӑлупсӑт тӑн пӑнт хӑват ат мӑнлӑт, сӑмӑт хошум рӑвн ат юхӑтлайт, уяңа, щӑняңа еллы вӑлаты!

Йилуп ол пилӑ!

Илья Ребась

Шуши мир верат тувман и ханнехэ рэпитты питл

Ши олаңан лупас Югра мўеве кәща хә Руслан Кухарук Послание ясаң тәты пурайн, щит мәнум ол ван хәтлуп тыләщ 24-мит хәтлән лүв округ дума депутатат па мўң мўевен вәлты әх пәта путәртәс.

^ Р.Н. Кухарук. admhmao.ru сайт эвәлт вўюм хур

Руслан Николаевич лупас, хутыса кәща әх 2025-мит олн рәпитты питләт, дәлн округ мир вәлупсы ямашәка верты, дәлн социально-экономической верәт тўңширәңа ат мәнсәт. Мосл лупты, интәм лүв мет олаң пўш округ мир пәта Послание ясаң тәс. Щәта лүв путәртәс ши верәт олаңан, мәтайт лўң пурайн округ вошәт па кәртәт хўват яңхман уша павтәс.

Тәм хәтлән Руслан Кухарук 2025-мит ол йилуп немн мәс, Югра мўевен щит «Год исторического наследия» питл. Вантә, тәм олн кәт вудаң әмәңхәтл питл – Югра мўеве 95 ола йил, Вудаң дәлн нух питум хәтл вўш эвәлт 80 ола йил.

» Россия мўеве Президент поступсәт па округ мир ясәт хәдәнтман ма 2025-мит ол щимәщ немн пунсем. Щиты Югра мўеве па Отчества йис верәт олаңан иса мир уша ат павәтләт, – лупас Руслан Кухарук.

Тәм хәтлән лүв путрәд пәмәщипа ясәт эвәлт олнитсәлэ, хуты лүв Югра мўеве кәщя павәтсы, дәлн щимәщ дәвәрт пурайн тәта вәлты мир вәлупсы ямәлты па нух алумты. Лүв лупас:

» Ин щимәщ пура юхтәс, иса мирәта ийха кәтләсман, күтэвн нәтәсман елды вәлты, елды рәпитты мосл. Иса хуятәт, хуйтат шәк муй па нўшайт тәйты мира нәтты питләт, ишәкты питлдыйт. Ин ма луплуп пирәщ әх, нявремәт, айлат әх, мәшәң муй па нўша тәйты хуятәт олаңан. Лывела иса пурайн нәтты мосл.

Руслан Николаевич лупас, 2025-мит олн округ вухәт социальной верәта ортлдыйт:

» Социальной верәта тәм олн 68% иса округ вухәт эвәлт мәлүв. Югра мўевен кашәң хәлмит ханнехә вухәң нәтупсийн мәлы. Иса ай пушхит интәм хәтл мәр тәйты хотәта яңхләт. Вет ол вўш эвәлт 95% нявремәт «дополнительное образование» щирн мосты верәта вәндлтыйлләт. Муй лывела мосл, тәта иса вәл. 30 шурәс мултас айлат хуят колледжәтн вәндлтыйлләт, 20 шурәс мултас – университетәтн.

Тәм мирхотн округ кәща лупас, хутыса округевн ар няврем тәйты әх нәтлдыйт:

» Йилуп олн щимәщ семьяятн вәлты нявремәт рўтыщәты яңхтәлн әш пәта сухуптум вухәт вәншәка верлдыйт, сыры щит 7 шурәс шойт вәс, интәм – 20 шурәс шойт вух кашәң няврем пәта.

Щәлта лүв лупас, хуты округевн катрахотәтн вәлты 38 шурәс ханнехә тәм олн йилуп хотәта касәлләт, ши вер пәта йилуп программа рәпитты питл.

Ар ясәң округ кәща хә шуши мирәт олаңан лупас:

» Югра иса мўват хўваттыйн яма вәды, тәта духн хәтәтлдыйты, топщитты вер әхтыйн, кина верты әх күтн па па арсыр вудаң кәсупсәт

па мирхотәт верәнтлдыйт. Тәп лупты дәңхалум, ши күтн тыв юхтум мирәта мет әмәщ шуши мирәт вәлупсы, йис верәт олаңан уша павәтты. Щирн шуши мирәта иса мосты верәтн нәтты мосл, дәлн дыв ям тыләщ вух әша ат холумсәт. Ин луплуп, вўды дәвәлты әх пәта нюхи вўты тәхет верлүв, дәлн дыв верел пәта ям вух ат холумсәт. Щәлта ши нюхи эвәлт арсыр мосты ләтутәт ләщәтты питлүв, и «бренд» щирн щитәт верты па ел тыныты питлүв. Щиты вўды дәвәлты әха нәтәсты питлүв.

Руслан Кухарук лупас, хуты шуши мирәт па оса тәхет әх пила лүв ар пўш вәйтаныләс, ши юпийн лүв нумса юхтәс, ешавәл Югра мўевен шуши мирәт верәт тўңматман Уполномоченной ханнехә рәпитты питл, дәлн шуши әх шеңк сора па мосты щирн нўшайт тўңматты щир ат тәйсәт.

Округ кәща ясәт юпийн ма Нуви сәңхум район кәща хә Сергей Маненков пила путәртсум, лүв лупас:

» Округ кәща хә ясәтн мәнәма Нуви сәңхум па Сўмәтвош районәң олаңан әмәщ хәдәнтты вәс. Мосл лупты, иса шуши хуятәт эвәлт 10% мўң районевн вәлләт. Әмәщ, хуты ин шуши верәт тувман и ханнехә рәпитты питл, вўды дәвәлты әх ин яма нәтты питлдыйт. Вән пәмәщипа луплуп, хуты Манстәр районән Ас мухты нурум верды, вантә, ши юпийн Нуви сәңхум района ол мәр кев әш питл, щит шеңк ям.

Россия мўеве сенатор хә Александр Новьюхов лупас, хуты округ кәща хә мет яма па тәса вәятл, хутыса округевн верәт мәнләт:

» Руслан Николаевич мет яма путәртәс, муй верты мосл округ мир вәлупсы яма верты щира. Округ мир щит шеңк дәвәлсәт. «Креативная индустрия» вер унтасн шуши мир верәт ямашәка йилләт. Тәмхәтл мўң уша павәтсүв, хуты округевн йилуп рәпитты тәхет тывләт. Ма щиремн, округ кәща хә яма лупас, хуты шуши мирәт ин яма вантман па нәтман тәйты питлдыйт, – лупас А.В. Новьюхов.

Путәр хәншәс:

Надежда Рагимова

www.khanty-yasang.ru

Ёмвошн ван хәтлуп тыләшн 18-мит хәтлән округ шуши мирәт Ассамблея хәлүмъяңмит әктупсы вәс. Щәта кәт вер олаңән путәр мәнәс. И вер щит муй арат вух па олн округев тәйты питл па муй тәхия щи вухәт мәнләт. Кимәт вер – муй вүрн муй илпи ташәт пида рәпитты ёхлүв верәт Югра хуща па щирашәк верты.

Ассамблея хуща әктупсы вәс

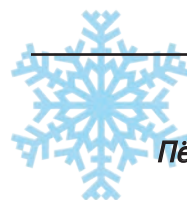
Әктупсийн вәсәт: округев дума хуща ух тәты икев дәнқәр хә, округ шуши мирәт Ассамблея хуща ух тәты хә Еремей Айпин, дума депутатңән Татьяна Гоголева, Руслан Проводников па айкеләт әкәтты па хәншты мирев. Вухәт лүңәтты па ортты департамент кәщәев хуща

олаң дәнқәр ими Светлана Попкова путәртәс, муй пәта па муй вүрн округев вухәң верәт тәм пүш йилпа ләщәтсайт.

Лүв ясңәлн, щит тәм мүйев вух пида рәпитты кәщәйлүв верум йилуп нумәс пәта па уша йис, муй арат вух округ бюджетәв тәм олаңн тәйты питл.

Муй илпи питы вуй па газ вүты вер па мүйәт-автәт, йиңкәт дәвәлты вер тәты департамент хуща ух тәты ики Сергей Филатов Округевн муй илпийн таш вүты тәхет пәта поступсы йилпатты вер олаңән ясәң тәйс. Щит Федеральной ут пида ищира тәты пәта ләщәтты мосл.

Ассамблея депутатлүв щи поступсылүв олаң ясәң хәләнтсәт, йилпашәк ләщәтум верәт пида кашашсәт.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Мосты верәт нух вантсәт

Мәнум ол юхи хәщум хәтләнн Ёмвошн округ дума 41-мит мирхот вәс. Депутатәт щи мирхотн арсыр мосты верәт олаңән путәртсәт па мосты поступсәт вүсәт.

Тәм мирхотн «О взаимодействию органов государственной власти Ханты-Мансийского автономного округа – Югры с Ассоциацией «Совет муниципальных образований Ханты-Мансийского автономного округа – Югры» поступсы вүсы. Щит округ правительства законодательной инициатива щирн тывәс. Округ кәщә хә Руслан Кухарук щи олаңән лупәс:

ат вантсәт. Мосл лупты, депутатәт тәм поступсы вүсәт. Ма Послание путәрн лупсум, хуты тәм хәтл региональной па муниципальной тәхета йилуп щирн рәпитты мосл. Тәмхәтл губернатор пида немасыя Совет тәхи рәпитл, худта муниципалитетәт кәщәйт лүңләт. Па ма нәмәслум щи Совет тәхийн немасыя профильной Комиссия тәхет ләщәтты, хута мосты верәт нух вантты питлүйт.

99% питл. Щи пәта тыв ар инвестиция вух юхәтл.

Ар нәтупсы районән СВО тәхийн дәләсты хуятәта па дыв хоттел ёхләла ләщәтлы, щит 146 хоттел ёх пәта. Дыв пәтәла немасыя социальной паспортәт версийт. 39 семья йилуп хотәтн мәсийт. Хәлүм ол мәр 70 тонна арат гуманитарной нәтупсы әкәтсы.

Районән ар вер ләщәтлы, ләлн айлат ёх па январемәт мосты щирн енмәлты. Айлат ёх пәта районән январемәт вәнләтты 26 хот вәл, щит иса йилуп, тўңширәңа верум хотәт. 2020-мит олн районән «Точка роста» дәпәт тәхи пүншсы, худта январемәт тәм йис йилуп верәта вәнлүйлүйт йәңхләт.

Па щитумпи щәта вәлты хәннехуятәт пәта арсыр мосты верәт ләщәтлүйт.

Нын вәйтләты, ван хәтлуп тыләшн округ кәщә

хәев Р.Кухарук Послание ясәң тәс, хута округев еллы вәлты щирәт олаңән путәртәс. Шуши мирәт Ассамблея кәщә, округ дума депутат хә Е.Д.Айпин щи олаңән щиты лупәс:

» Округ кәщә хәев путәрлн ар вудаң вер олаңән путәртәс, мата утәт мүйева еллы верты мосл, щит экономической, социальной, культурной па па мосты верәт.

Шуши мирәт олаңән лүв лупәс, хуты округевн йистелн шуши мирәт вәлләт, щит хәнәтәт, вухәлјат па вәнәт јурнәт. Па дыв вәлупсәл тўңширәңа верты пәта, ар вер мосты щирн ләщәтты мосл. Щи пәта округ Правительства хуши шуши мирәт верәт әхтүйн немасыя Уполномоченной хәннехә рәпитты питл. Тәмхәтл шуши мир верәт 9 департамент хуши тәлүйт па Уполномоченной хәннехә щит нух вантты па мосты щирн тўңматты питл. Щит, ма щиремн, шеңк јам вер!

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

» Мүй ар пүш путәртүйлсүв, хуты федеральной, региональной па муниципальной кәщә тәхет ёха и щирн, јха катләсман рәпитты мосл. Щит Российской Федерация Конституция хуши хәншман вәл. Па Россия президент партупсы щирн, тәм поступсы вер әнтә тәп федеральной, региональной щирн ищи тўңширәңа ләщәтты мосл. Щи пәта мүй тәм закон вер дума мирхота китсүв, ләлн депутатәт щит нух

Ищиты тәм дума мирхотн Нефтеюганской район кәщә не Алла Бочко хәлүм ол мәр верты рәпатайл олаңән путәртәс па хутыса районән верәт мәнләт.

Тәмхәтл Нефтеюганской районән 47486 хәннехә вәл, тәта округев луваттүйн мет шимл ән рәпитты хуят вәл, 0,02% арат. Иса рәпата верәт күтн район экономика муй илпи таш верәт щирн рәпитл, щит па верәт эвәлт

Ицки ики па Лоньщяң эви. П. Молданов верум хурһан

Ицки икет па Лоньщяң эвет кәсупсийн

Ицки икет па Лоньщяң эвет юхтыйлсәт

Ёмвошн ван хәтлуп тыләщн 12-мит хәтл эвәлт 15-мит хәтл вәнта тәл тәрумн мира мосты әктупсы – Россия луват па па хон пеләк эвәлт юхтум Ицки икет па Лоньщяң эвет XV-мит әктупсы верәнтсы. Тәм ар мирәң әктупсы Борис Лосев немуп парк хуща вәс.

Нял хәтл мәр Йилуп оләв ёмәңхәтла Ицки икет па Лоньщяң эвет 35 пиц Россия арсыр мұв сұңат эвәлт па Беларусь мұв эвәлт юхәтсәт. Лыв күтәлн кәсупсы тәйсәт, дыв йилуп ол программайт ванлтәсәт па ши верәт мухты мата мұв Ицки ики па Лоньщяң эви нух питләңән. Кашәң ол мұң вошева Великий Устюг вош эвәлт мет нәптәң вән Ицки ики мойңа юхтыйл.

Лупты мосл, Ицки икет па Лоньщяң эвет әктупсы – щит мұң Югра мұвевн тывум ёмәңхәтл. Тәмәщ әктупсәт Ёмвошн 2001-мит ол вұш эвәлт верты олңитсайт, 2007-мит олдн Россия луват ёмәңхәтла верса, 2018-мит ол эвәлт тыв па хон пеләк мир юхәтты питсәт.

Югра кәща ләңкәр не Е.В. Майер әктупсы пұншумн ёх ещәлт ям вұща ясәң лупәс:

» Тәмхәтл мұң Ицки икет әктупсы олңитләв, 15-мит ол мәр тәмәщ ёмәңхәтл тәм мұвн верәнтлұв. Тәх оләтн арсыр сұртәт пәта тәмәщ ёмәңхәтл мұң ән верәнтсұв. Ин па ма ванттемн, тәм ёмәңхәтла вера ар хуятәт әкумсәт, тәмәщ ёмәңхәтл лывела мосл. Мұң тәта ям нумәсн, ям сәмн әкумсұв, тыв иса Россия 10 мұв сұң эвәлт 35 Ицки ики Лоньщяң эвиләл пида юхәтсәт.

Шәлта па лұв Донецкой Народной Республика эвәлт юхтум мойң ёхлұв оләңән путәртәс. Тәмәщ ёмәңхәтла дыв мет оләң пұш юхәтсәт, дыв ищи ар әктупсы, ар шунь мұң мирева тәсәт, шәлта па мұң сәмлұв хошум рұв дыв мұв январемлада юхды тәләт.

Ши мирев пәта мұң вән грузовик мойлупсәт әкәтсұв, щит «Добрые дела Югры» акция мухты әкәтсайт.

» Тәм вән ёмәңхәтләв ин ван хәтлуп тыләщн 12-мит хәтлән олңитсәв па 15-мит хәтлән тәп хулаң, ши хәтлән мұң Ицки икет па Лоньщяң эвет худыева вантләлұв па пирилұв, мата хуятәт тәмәщ кәсупсийн нух питләт. Программайлаң ванлтәты пәта ши моньщяң ёх, путрәң ёх тыв ши юхәтсәт. Кәсупсийн нух питум ёхлұв туристической путевка ёша павәтләт. Ма щиремн, тәм вера ям вер, ши пәта мұң тәмәщ әктупсы па еллы верты питлұв, – юхи хәшум ясәлн Е.В. Майер лупәс.

Нял хәтл мәр путрәң-моньщяң ёхлұв, Ёмвош па мойң хуятәт әмщәлуман путәртсәт па сыр-сыр верәт ванлтәсәт. «Долина ручьев» хуща «У костра» вәйтәнтупсы вәс, щәта әкмум мирев ёшәләл яха кәтәлман рат хәр мухәлая арисәт, яксәт, юнтсәт. Рат хәр пәла вантман мосты

верләл, кашләл оләңән нәмәссәт, щитәт Йилуп олдн ат йинумләт.

Юхи хәшум хәтлән Ицки икет па Лоньщяң эвет әкумсәт «Центр модёжных проектов» хот йитн «Метафора» немуп етнхотн. Тәта арсыр верәт вәсәт: йилуп ол ёмәңхәтләтн ләмәтты ёр-нас сухәт, мастер-классәт. Моньщяң ёх январемәт пида путәртсәт, юнтсәт, дыв нумәсләл ям әмәщ тәхет пәла керәтсәт.

Ёмәңхәтл хулаң етн уша йис, XV-мит Россия луват Ицки икет па Лоньщяң эвет әктупсийн Сәрханл вошәң хә, «Петрушка» немуп театрән рәпитты хә Анатолий Лупашко нух питәс.

Тәмәщ әктупсы юпийн юхтылум ёх Йилуп ол лавләсман әмәщ нумәсн, хошум сәм рұвн ара ши мәнсәт.

Путәр хәншәс:
Пётр Айев

«Веряң неңәт» нәмпи әктәшты хәр

Нуви сәңхум рай-он Касум вошн Мария Кузьминична Волдина нәмуп киникайт лұңатты хот рәпитл. Тыв киника лұңатты җх киникайт вўты юхтыйлдәт. Тата вошаң мир пата арсыр ванлтупсәт ләщәтман вәлдәт, кашаң хәннехә мосты вер тата вәятл.

Киникайт лұңатты хот хуши кәт әктәшты хәр ләщәтман вәл, ит нявремәт пата – «Рәт ясаң», па вәншәк мир җх пата – «Веряң неңәт». «Рәт ясаң» нәмпи әктәшты хәрн нявремәт хәнты ясаң вәндәләт, моньшәт па хәнты пурәт, хоттел җхдал пурәт әктәләт па шуши мир вәлупсы олаңан уша верләт.

«Веряң неңәт» әктәшты хәрн җнтәсты неңәт әктәштийлдәт. И пўш лапәтн ветмит хәтлән тыв юхтыйлдәт, тата арсыр мосты вер верләт па хәнты пурмәсәт җнтләт. Хәнты имиеет катра ийс вўш эвәлт ши вер верты хошсәт. Лыв юдн па әл ән омәсләт, җнтәсләт, пурмәсәт верләт, тәм верәта лыв ай пура вўш эвәлт вәндәтәсийт. Аңкидалн җнтум пурмәсәт хотдалн шавиман тайләт, ләдн хотәдн айлат җх ши верәта вәндәтәты. Хәнты неңиет хурамәң хәншәң посәт па севум вейт тыйләт, җрнасәт җнтләт, сәк эвәлт сәвләт, арсыр тўтшаң хирәт хўд сўх эвәлт, сәнәт па хинтәт тунты эвәлт яма верты хошләт.

Кашаң веряң неңие җнтум сухдалн лўв җнтум юд тайл. Валентина Гри-

«Веряң неңәт» хәра әктәшум җх

горьевна Багишева муй вера вўянтәл, иса хошл, җрнасәт җнтәл, тунты пила рәпитл, хинтәт па арсыр пурмәсәт тунты эвәлт верл. Екатерина Сергеевна Ерныхова хурамәң хәншәң вейт ширәт эвәлт тыйл, хурамәң тўрлопсәт, мевл допсәт сәк эвәлт кәрәтл. Лўв ийлуп тўрлопәс верты олңитты елпийн хәншиет непека хәншәл, ләдн кашаң сәк семие хәншиета рәхәс, па верты тўрлопсәл хурамәңа тывәс. Ма сыры шимәщ арсыр тўрлопсәт ән хошсум верты, щимәщ хәра яңхты питсум, еша тывты ши питәс.

Екатерина Михайловна Иночкина җрнасәт, хә җрнасәт, щәшкан сәхәт җнтәл, хәншиет яма па тәса тывл. Светлана Александровна Тарлина пуркайт па вейт, молупши па па ләмәтсухат вўды вой сух эвәлт яма җнтәл. Валентина Васильевна Григорьева хурамәң тўрлопсәт, ай па вән тўтшаң хир хўд сух эвәлт верл, юнтты хәнты аканят җнтәл. Ар митра па айшәк айлат җх, нявремәт хәнты пурмәсәт верты вәндтыйлдәт, муй вўрн

сапәда ләмәтты хурамәң ут верты муй па ай акань па арсыр әмәщ пурмәсәт җнтты.

Зоя Никоновна Тарлина па Мария Ивановна Игишева тунты хуши хәнши пунты па ай тунты пурмәсәт, сән муй ай вәнщуп җнтты нявремәт вәндәлән. Мария Михайловна Канева нявремәта ванлтәл, муй вўрн сәран акань мав непек эвәлт верты. Мария Михайловна пуртәртәс, лўв ай пурайн, ая вәлман, щимәщ аканят пила юнтәс. Нявремәт кашаң хәтл юхтыйлдәт па мулты верләт, ай пурмәсәт җнтләт, сәк кел муй ләйтәт сәк эвәлт кәрәтләт. Ма нәмәстемн, щит шеңк ям.

Мўң касум веряң неңев Аксинья Григорьевна Ерныхованявремәта ям ясаң лупәс:

» Ая вәлман, муй аңкем верл, мўң па верлўв. Нына яма вәты мосл, хутыса ийс щирн ләмәтсухәт җнтсийт, муйсәр хәншиет муйсәр суха мәстәләт, тәм ийс пурмәсәт вантман җнтты вәндтыйлдәты.

Щит па тәса верум пур-

V.V. Григорьева

мәсәт, ләмәтсухәт әмәщ ләмәтты па тайты. җнтәсты неңәт па лыв хоттел, җхдал иса хурамәң, ләмәтсухәт ләмәтман тайләт. Лыв җшдалн верум пурмәсәл җмәңхәтләт пурайн вошн па округе хўваттыйн арсыр ванлтупсәтн ванлтәлдыйт. Вән пәмәщипа лупты ләңхалум щимәщ веряң неңиета, вәншәк хуятәта, хуйтат мўңев па айшәк нявремәт мулты җнтты па верты вәндәләт. Ши тәхийн щимәщ хәрн ийха әктәшман, пуртәртман мет әмәщ мулты верты.

Пурә хәншәс:
Светлана Рандымова

Пяк на Айваседа хоттел ёх. Л. Коршункова миюм хур

Июль
(Вэщ тылђщ)

ПН	7	14	21	28	
ВТ	1	8	15	22	29
СР	2	9	16	23	30
ЧТ	3	10	17	24	31
ПТ	4	11	18	25	
СБ	5	12	19	26	
ВС	6	13	20	27	

Август
(Вэйт лор тылђщ)

ПН	5	12	19	26	
ВТ	6	13	20	27	
СР	7	14	21	28	
ЧТ	1	8	15	22	29
ПТ	2	9	16	23	30
СБ	3	10	17	24	31
ВС	4	11	18	25	

Сентябрь
(Лыпђт хойты тылђщ)

ПН	1	8	15	22	29
ВТ	2	9	16	23	30
СР	3	10	17	24	
ЧТ	4	11	18	25	
ПТ	5	12	19	26	
СБ	6	13	20	27	
ВС	7	14	21	28	

2025 ол

Январь
(Ас халты тылащ)

ПН	6	13	20	27	
ВТ	7	14	21	28	
СР	1	8	15	22	29
ЧТ	2	9	16	23	30
ПТ	3	10	17	24	31
СБ	4	11	18	25	
ВС	5	12	19	26	

Февраль
(Тэнлуп тылащ)

ПН	3	10	17	24
ВТ	4	11	18	25
СР	5	12	19	26
ЧТ	6	13	20	27
ПТ	7	14	21	28
СБ	1	8	15	22
ВС	2	9	16	23

Март
(Ай кер тылащ)

ПН	3	10	17	24	31
ВТ	4	11	18	25	
СР	5	12	19	26	
ЧТ	6	13	20	27	
ПТ	7*	14	21	28	
СБ	1	8	15	22	29
ВС	2	9	16	23	30

Апрель
(Вэн кер тылащ)

ПН	7	14	21	28	
ВТ	1	8	15	22	29
СР	2	9	16	23	30*
ЧТ	3	10	17	24	
ПТ	4	11	18	25	
СБ	5	12	19	26	
ВС	6	13	20	27	

Май
(Ас нопатты тылащ)

ПН	5	12	19	26	
ВТ	6	13	20	27	
СР	7	14	21	28	
ЧТ	1	8	15	22	29
ПТ	2	9	16	23	30
СБ	3	10	17	24	31
ВС	4	11	18	25	

Июнь
(Лыпат тылащ)

ПН	2	9	16	23	30
ВТ	3	10	17	24	
СР	4	11*	18	25	
ЧТ	5	12	19	26	
ПТ	6	13	20	27	
СБ	7	14	21	28	
ВС	1	8	15	22	29

Октябрь
(Ай тахет потты тылащ)

ПН	6	13	20	27	
ВТ	7	14	21	28	
СР	1	8	15	22	29
ЧТ	2	9	16	23	30
ПТ	3	10	17	24	31
СБ	4	11	18	25	
ВС	5	12	19	26	

Ноябрь
(Ас потты тылащ)

ПН	3	10	17	24	
ВТ	4	11	18	25	
СР	5	12	19	26	
ЧТ	6	13	20	27	
ПТ	7	14	21	28	
СБ	1*	8	15	22	29
ВС	2	9	16	23	30

Декабрь
(Ван хатлуп тылащ)

ПН	1	8	15	22	29
ВТ	2	9	16	23	30
СР	3	10	17	24	31
ЧТ	4	11	18	25	
ПТ	5	12	19	26	
СБ	6	13	20	27	
ВС	7	14	21	28	

Алфёроват – нявремат вэнлтаты ёх

▲ Л.С. Алфёрова

Иса хотаң ёхлүв юх дєр, мата хуятат нявремат вэнлтаты вера катлассат, нїл поколения тїйл, щит 16 учитель хуят.

Мет олаң юх сўвн Лидия Сидоровна Алфёрова вєд. Лўв 1941-мит олн лыпат тылащ 26-митн Сўматвош районан Тўкьякяң кєртан сема питмал, 1958-мит олн Ёмвоша педагогической училищя вэнлтылты манас. Щи тэхел лўв 1962-мит олн етшуптаслє, ай нявремат вэнлтаты неңа йис. Щи юпийн Сєрханл района Чеускино кєрта ашкола-интерната рєпитты китсы. Тєп рєт мўвда самалн талсы, лўв еша вєс Сўматвош района вєлты кєрдас. 1973-мит олн Тэк кєрта юхтас, олңалн детский сад хущи воспитателя паватсы, эхат па кєща неңа щата йис. 1980-мит олн Лидия Сидоровна Тэк ашкола-интерната рєпитты манас, воспитатель неңа щата йис. Лўв иса вєдмал мєр, щит 40 тал, нявремат пида рєпитас. Яң ол мєр Тэк ашколайн ханты ясаң урок тєс. Тэк кєртан хуятат нумсатн лўв рєпатаяң, ям учителя, ханнехє пєды саман па нявлак хуята вєс. Ашкола рєпатайл тумпи Лидия Сидоровна па оса рєпата ищи тєс. Лўв 1974-1980-мит олн сельской совет депутата пирилды, «Знание» оса сєдателя па ханты ясаңан лектора рєпитас. Тэк ашколайн родительской комитет кєща неңа павтылды. Щи тумпи Лидия Сидоровна ханты

Кашаң мир, кашаң ханнехє там хатл манты па ханты вєлум юкан вєлупсы тїйл. Хатлєт сора манлєт. Ма ланхалум рєт єхламн нявремат вэнлтаты вер тєты олаңан ханшты. Ма иса уша версум, хуятат хута рєпитсат, муйсєр хотаң єхлўв там вер тєсєл па ин там вєнты тєлєт.

арат ханшас па арийс, Тэк кўлупн етнхотатн арийс.

Икєл – Александр Иванович Алфёров (1944)–ищи Ёмвошн педагогической училища етшуптас. Лўв ай нявремат вэнлтаты хєя йис, ашколайн 30 тал рєпитас. Светлый вошн воспитателя вєс. Хан щи хот лєп тєхєрсы, шєкащты нявремат хотн рєпитас, щалта пенсияя манас. Щата вєлум пушхат нємлєт, лўв хєрщи, така иньщасты, рєпатаяң хєя вєс па нявремат ищи рєпата верата вєндлєт.

Лын Александр пухан (1964) 1993-мит олн Тєпал вошн педагогической институт етшуптас. Лўв Тэк кєртан история урокєт тєс. Иса ашколайн 21 тал рєпитас, учителя – 15 тал па щи юпийн завхоза – 6 тал. 2002-мит олн Москва хон вошн институт управления тэхийн юриста вєндлтылєс.

Кимит Владимир пухан (1967) 1988-мит олн ищи Тєпал вошн педагогической институт етшуптас. Лўв ищи вет ол мєр Тэк ашколайн история урокєт тєс. Ашкола кєщя павтылдысы, шеңк апран па нумсан хєя вєс.

Хєлмит Юрий пухан (1977) – 1983-1992-мит олн Тэк ашколайн вєндлтылєс, 10-11 классан Светлый кєртан етшуптаслє. Щалта 1995-1998-мит олн Тєпал вошн педагогической институтн вєндлтылєс, физкультура урокєт тєты хєя йис. 1998-мит олн Российской Армияя служитты вохсы. Чеченской республикайн Моздок вошн вєс, щи пурайн щата даясты вєрат вєсєт. 1999-мит олн ван хатлуп тылащн 31-мит хатлєн щи мўвн ухал пунсалє. М.Н. Табун щи хотаң єх олаңан ханшас: «Щи вєн шєка питум аңкиє пухал ханшум пищма эвалт ясєт путартас: «Ма ай пушхиєм, ма Юра ай пухиєм». Юра пухиєл тамаш ясєтн аңкєла пищмайт ханшилєс. Щи пищмайт аңкєлн сам вўшн тїйсыйт. Лўв патєла пухдал метмосты па саман хуятат вєсєт».

2000-мит олн вєйт лор тылащн Юрий пухал шєнєт «Орден Мужества» мєвл посн (посмертно) мойлєсы.

Александр вєн пухан ими – Роза

Николаевна ищи нявремат пида рєпитас. Лўв Сєрханл вошн педагогической институт етшуптас, ай пушхат вэнлтаты па лавалты неңа йис. Тэк кєртан «Шовриє» садик хущи воспитателя, щалта па кєща неңа рєпитас. Ищиты Поднават ашколайн воспитателя вєс. Иса рєпата верл 33 ола йис.

Лын Александр пухан 2012-мит олн Ёмвошн Югорской университет етшуптас, физкультура урокєт тєты хєя йис. Лўв рєпата верл яң тада йис, щит эвалт ашколайн хєт тал рєпитас. Тэк ашколайн интернатн воспитателя вєс, щалта Нягань вошн шєкащты нявремат тїйты хотн воспитателя рєпитас. 2020-мит олн электромонтєра вєндлтылєс, ин «ЮРЭСК» тэхийн рєпитл. Лўв хєлум няврем єнмалтєл.

Александр Татьяна имєл Москва хон вошн Шолохов нємпи гуманитарной университетн вєндлтылєс. 2004-2017-мит олн Тэк вош садикн рєпитас. Щалта 2017-2022-мит олн Нягань вошн «Росинка» садикн па иса 18 тал рєпитас. Александр па Татьяна Елена эван Ёмвошн технолого-педагогической колледж етшуптас. Воспитателя йис па ин Сўматвошн «Хатдыє» садик хущи рєпитл, иса рєпата верл 8 ола йис. Лўв нїл няврем тїйл. Кимит Алєна эван ищи Ёмвошн технолого-педагогической колледж етшуптас, ай нявремат вэнлтаты неңа йис. 2024-мит ол вўш эвалт Сўматвош начальной ашколайн рєпитл. Лўв рєпата верл тєп хєлум тылша йис.

Ма шеңк ланхалум рєтлам олаңан ханшты, мата єх нявремат вєндтуман рєпитсат па рєпитлєт. Иса рєт єхлам путрат нух ханшсалдам. Ма нємєслум, щит мўң нявремлўв па хилдылўв пата эмаш питл ханты рєт хуятлєл олаңан уша верты. Тамхатл ма Алфёроват нявремат пида рєпитты рєт олаңан ханшсум. Па еллы там вєрєм па тєты питлєм па па єхлам олаңан па ханшлум.

Путар ханшас:
Юлия Лапєко

▲ Н.А. Морозова

▲ Сэрханл вош шуши мир тэхийн рэпитты неңәт. В. Енов верум хурһан

Шуши мирәт тәхи кәщә не

Муй щирн «Йис Сэрханл вош» немуп шуши мирәт тэхийн хәнтәт па вухалят тәм юхи хәщум олн вәлләт па рәпитләт, щи олаңән тәта мосванән йилпа кәщәя питум не Наталья Морозова пида вәйтантийлсум па путәртсум.

Наталья Александровна, еша нәң олңенән мәтты айкел, мўнева ин тўва?

► Ма тәм Сэрханл вошн сема питсум, айтедн тәта енумсум, ашколая ищиты вәндтыйлты йңхсум. Ма аңкем – Марина Викторовна Самсонова. Лўв иса тәм шуши мирәт тэхийн рәпитәс. Ащем па, вантә, рўщ хәннехә.

Ай пурайт вўш эвәлт аңкемн тыв тәтлясыюм. Еша әхәтшәк ищи кашәң пўшувәсмирәтәмәңхәтләт пурайн «Луима ханса» («Увәс хәншет») нем тайты якты-ариты хотн яксум па арәт арисум. Ма шеңк сәмәңә хәнты па вухаль мирәңн әмәңхәтләт ин тәмхәтл вәнты тайлдум. Хән ма тәм тэхийн рәпитты неңәт нявремәтпида якты-ариты «Луима ханса» хушса вәсум, щи күтәтн мўң хушсәва иса яңкем эви вәс, мин хушыева яксүв па арисүв.

Ма вәйтләм, хуты ай нявремәт якты-ариты хот

тумпийн нын хушана вән хуятәт ищиты щимәщ тәхи тайләт па кашәң шуши мир әмәңхәтләт пураитн вошәң, мир хәннехуятәт елпийн па якләт муй ариләт. Муй щирн щихәйтнеңәт хәнты па вухаль мирәңн якәт па арәт пелды вантләт?

► Ма щиремн, сыр-сыр мирәт вошәң, әхлўвн-неңлўвн кашәң пўш шеңк йма па сәмәңә мўң яклўв, арлўв, әмәңхәтәллўв тайлдыт. Щи пәта йм ар хәннехә иса тыв юхтыйл па мўң культураев щирәт тәта ушәңә-сашәңә верл.

Наталья Александровна, мәта тэхийн па муйсәр рәпата щира нәң ашкола юпийн елды вәндтыйлсән па хута әхәт рәпитты питсән?

► Кўтуп ашкола етшуптумем юпийн 2008-мит ол вўш эвәлт па 2013-мит ол вәнты елды Санкт-Петербург вошн Полярной государственной акаде-

мияйн французской па английской ясәңәна няврем вәндтәты неңә вәндтыйлсум.

Щи киньща вәндтәты верем сунхуптәсем па юхды Сэрханл воша юхәтсум. Сырыя Сэрханл вош государственной университетн арсыр айкеләт әкәтман рәпитсум. Хәлум ол мәр тәп щи тэхийн вәсум. Щәлта «Йис Сэрханл вош» тэхийн арсыр йис пура верәт лерамтман научной рәпатнек щира мәнәма йилуп вер мушәтсум. Щикўш йм вер тайсум па сыр-сыр непекәт хәншсүв па ищипа щи рәпатаем мәнәма ән рәхәс. Тәнял ол вўш эвәлт кәщә әхлумн тыв шуши мирәт тәхи кәщә неңә павәтсыюм.

Муй арат хәннехә тәмхәтл шуши мирәт культура тәхенән вәл па рәпитл?

► Араттедн тәмхәтл мўң хушсәва лапәт хуят вәл па арсыр верәт хушыева

мин ийха катләсман ләщәтлўв. Тәса верәнтты хә Александр Сайнахов тәта ар ол мәр рәпитл. Лўв «Народный мастер России» нем тайл, арсыр пурмәсәт юх па лўв эвәлт иса верл. Щи киньща тәта хәт не хушыева йма әнтәсләт, якләт-ариләт, сыр-сыр пурмәсәң па ләмәтсухәң ванлтупсәт шуши мир әмәңхәтләт пурайн тәса верләт, тыв юхтыйлды мойң хәннехуятәта ел тынылдіт.

Муйсәр шуши мирәт әмәңхәтләт нын кашәң ол пурайн тәта пориләлды?

► Кашәң ол шеңк әмша па хурамәңә «Тыләщ поры», «Вурңа хәтл», па «Ай хопәтн кәсты» па па әмәңхәтләт мўң хушсәва мәнләт. Ма щиремн, шеңк йм тәхия рәпитты питсум. Мәнәма әмәщ вер мушәтсум.

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Округ кэща мойлупсэт

▲ Мария Игишева па Вера Кондратьева

Югра народной хужожественной промыслат хуца вухаң мойлупсы ёша павтас Мария Игишева, лүв Нуви саңхум районан Касум вошн вэл, мойлупсы лүвела юкантис Югра кэща ләңқар не Елена Майер.

Культура департамент кэща не Маргарита Козлова «Округ мир творчества хот» хуца рэпитты неңа Вера Кондратьева ишәк непек мойләс, лүв Югра культура хуца тарма па йма рэпитмал пәта.

Ёмвошн ван хәтлуп тыләшн 24-мит хәтлән «Югра-Классик» хуца культура, искусства па литература тәхетн нух питум ёха Югра кэща премия мойлупсәтн мәты щира ёмәңхәтл вәс. 2024-мит олн тәм тәхетн Югра хуца вәлты 112 хәннехә нух питсәт. Щи премияйт ёша павәтты щира 600 хәннехә непекәт хәншийдсәт.

Елена Майер мойлупсы мәты тәхийн лупас:

хуца тәм ол округ хуца мұң ар йм верәт версүв, мұң мирев ар тәхетн нух питсәт, мойлупсәт ёша павәтсәт, арсыр проектәт хәншсәт. Йилпа йиты олн мұң арсыр вулаң хәтләт тайлүв, Югра мұвев 95 ола йил, 80 ола йил, хән мұң Вулаң даль хуца нух питсүв. Ма нумсәмн, тәм йиты олн мұң округев ар тәхетн нух питты питл.

» 2024-мит олн Югра кэща эвәлт 112 хәннехә премия ёша павәтсәт, арад пеләк мойлупсәт мұң сырышәк мойләсүв. Тәм олн Югра кэща поступсы хәншәс, щит йилуп премияйт мойләты пәта. Тәм ол хур хәншты хәев Геннадий Райшев 90 ола ювум ол, щи пәта Геннадий Райшев немуп мойлупсы верса. Щи премия вет вер пәта мәлы. Культура

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Югра мұв – ма вәлупсәм

Ван хәтлуп тыләш 15-мит хәтлән Мегион вош киникайт лүңәтты хотн мет оләң пұш «Югра мұвев – ма вәлупсәм» вәйтәнтупсы вәс. Тыв вәнләта ювум хуятәт па айлат ёх ийха әкәтсыйт, ләлн күтәлн сәмәңа путәртты, арәт ариты, лүңәтты арәт хурамәңа лупты, сыр-сыр партупсәт тўңматты, әмәщ юнтупсыйн кәсты па епләң шай яньщты.

Етнхот олңитумн «Россия мұв истокәт» немпи оса тәхи кэща ими Надежда Ткаченко әктәшум ёх ещәлт «Ма Югра мұвев» немпи хәншум арл «Родные напевы» арәң-якәң ёх пила мойләс.

Щи юпийн әктәшум имет-икет, эвет па пухәт пәта «Югра мұвев сәмәңа тәе!» юнтупсы версы. Тәта шуши мир йис вәлупсы, катра щирәт, шүкшәты верәт оләңән иньшәсупсәт вәсәт.

Елды Н.В. Ткаченко хәншум «Хутыса Йоська хәнты хә ими кәншәс» немпи моньщ хұват Мегион вош луватыйн «Югра дылңуптәты» оса тәхи кэща не Анна Горлова

▲ А. Горлова, В. Долбилова па Василиса Орлова

әнтум хурамәң аканят пила тәм әмәщ моньщ мойң мира ванләтәс.

Щәлдта әктәшум мира «Нәптәң Югра» киникайт лүңәтты президентской

тәхийн вәлты Югра мұв путрәт па лүңәтты арәт хәншты ёх непекәт ванләтәсыйт па имухты мет сәмәңа тайты лүңәтты ар путәртты питсәт.

Сыр-сыр юнтәң партупсәт юпийн мойңа юхтум мир мавәң пәсана омәсыйт па епләң шайн яньщләтәсыйт. Тәм етн хот шеңк ләхсәңа, әмшца па сәмәңа тывәс. Вантә, ай ёх вәнләта ювум хуятәт пила и верн, и нумәсн, и унтасн арсыр партупсәт версәт, күтәлн кәссәт, арәт арисәт, лүңәтты арәт лүңәтсәт па мет ләхсәңа йисәт.

Мосл лупты, мавәң хұләң пәсан «Единая Россия» партия ёхләшәтты нәтсәт.

Анна Горлова,
Мегион вош

Хәнты ясаңа тулмащтәс:
Ирина Пословская

Мӄнум олд Мегион вош киникайт лӄнӄатты хотн мӄвтел финно-угорской мирӄт ӄмӄнӄхӄлтӄт постӄты щира «Мӄн лерлӄв и юх эвӄлт» вӄйтантупсы лӄцӄтсы. Щи рӄт мирлӄв 15 финно-угорской ясӄнӄн путӄртлӄт.

Мӄн лерлӄв и юх эвӄлт

Вӄйтантупсыя кол-вледж эвӄлт айдат ӄх, ӄшколайн вӄнлтыйдты нявремӄт па «Югра лыднуптӄты» па «Россия мӄв луваттӄйн арсыр мирӄт ассамблея» оса верӄт тӄты тӄхеӄн эвӄлт хӄйт-неӄӄт вохсыйт.

Мойӄа юхтум мира киникайӄ ванлтупсы ванлтӄсы па шуши мир йис верӄт тӄса вӄты ӄх верум

пурмӄслад альсыйт. Щӄлтга финно-угрӄт па шуши мирлӄв вӄлупсы олдӄн кина ларащ хӄват ӄмӄщ хӄрӄн кина ванлтӄсы.

Щиты ӄктӄшум ӄх хӄнты, вухаль, мари па мордва мирӄт йис вӄлупсы, лыв катра вердал па йис ӄмӄн щирӄт олдӄн айкелӄт тӄсӄт.

Щи юпийн мойӄ ӄха шуши мир юнтутӄт олдӄн путӄртсы па ванлтӄсы, муй

щирн «Ай акань нохӄр пида» немпи сувенирной пурмӄсые верты рӄхл. ӄктӄшум хуятӄт имухты щит верты лӄнӄхасӄт, ешавӄс щи хурамӄн пурмӄсые щи тывӄс. Вӄнлтӄты хӄрн рӄпитум ӄха лыв ӄшӄӄладн верум утые юхи вӄты ӄсӄлды.

Щи юпийн мойӄ мир мавӄн пӄсана вохсыйт. Лыптӄн шай яньщман,

еплӄн воньшумутӄн нянь левман лыв мет амтӄна па лӄхсӄна йисӄт.

Щиты лӄхсӄна, и верн па и нумӄсн мойӄа юхтум мир мӄвтел финно-угорской мирӄт ӄмӄнӄхӄлт щи постӄсӄт.

Анна Горлова,

Мегион вош киникайт лӄнӄатты хотн рӄпитты не Хӄнты ясӄна тулмащтӄс:

Ирина Самсонова

«И рӄт – и рӄпата» кӄсупсы сухнӄс

Мӄнум олд «Хоттел ӄх олд» немн пунсы, щирн мӄн редакцияев «Югра лыднуптӄты» оса тӄхев ӄх пида «И рӄт – и рӄпата» немпи кӄсупсы лӄцӄтсӄв. Кӄсум ӄха хӄнты, вухаль ясӄнӄнӄн и рӄпата тӄвум рӄтлан олдӄн путрӄт хӄншты па рӄщ ясӄна тулмащтӄты мосӄс.

Ван хӄтлуп тылӄщ мӄн кӄсупсӄв сухнӄс. Мӄн редакцияева 17 рӄпата юхтӄс, щи кӄтн 9 – хӄнты ясӄнӄн, 8 – вухаль ясӄнӄн. Щит Сӄмӄтвош район Тӄк, Шайтанка, Хулимсунт, Лӄв, Саранпауль кӄртӄт эвӄлт, Нуви сӄнхум район Касум кӄрт эвӄлт, Сӄрханл район Русскинской кӄрт эвӄлт, Нуви сӄнхум па ӄмвош эвӄлт. Арталӄты ӄх путрӄт лӄнӄтсӄт, вантсӄт па уша версӄт нух питум ӄх.

6-13 олдӄт луват нявремӄт:

- 1-мит тӄхи – Данил Белкин (11 ол), «Хӄрсурт рӄт ӄх – верӄн ӄх», Нуви сӄнхум район, Касум кӄрт;
- 2-мит тӄхи – ийха хӄншум рӄпата: Анастасия Слепцова (9 ол), Татьяна Николаевна Волкова (ӄнӄел), «Ай па вун хӄ-

дыет, холпева хояты!», Сӄмӄтвош район, Тӄк кӄрт.

14-18 олдӄт луват нявремӄт:

- 1-мит тӄхи Татьяна Поспелова (15 ол), «Мӄн рут хӄятӄв», Сӄмӄтвош район, Тӄк кӄрт;
- 2-мит тӄхи – Варвара Табун (19 ол), «Ма рутдам рупитты вер», ӄмвош.

19 ол луват па вӄншӄк ӄх:

- 1-мит тӄхи – Анжелика Орехова (55 ол), «Тӄвлинӄт хоттел ӄх – нявремӄт вӄнлтӄты хуятӄт»; «Тӄвлинӄт хоттел ӄх – мир лекщитты ӄх», Сӄрханл район, Русскинской кӄрт;
- 2-мит тӄхи – Юлия Лапеко (60 ол), «Алфӄеровӄт – нявремӄт вӄнлтӄты ӄх», Сӄмӄтвош район, Шайтанка кӄрт;

^ Слепцовӄт рӄпитты ӄх

- 3-мит тӄхи – Инга Новьюхова (41 ол), «Киникайт лӄнӄатты хотн рӄпитты вер мӄн сӄмлӄвн», ӄмвош;

Немасыя мойлупсы:
– Ийха хӄншум рӄпата: Наталья Мешалкина (эви), (39 ол), Альбина Гришкина (ӄнӄел), (67 лет), «Ма рӄтем хӄл велпӄслӄты ӄх», ӄмвош-Нуви сӄнхум вош.

Нух питум нявремӄт па вӄн хуятӄт, мӄн нынана рӄпитум па ин рӄпитты рӄтлан олдӄн хӄншум па китум ям путрӄт пӄта вӄн пӄмашипа ясӄт луплӄв. Шеӄк ям, итӄх хуятӄт опращӄт верӄт елды тӄдӄт.

ӄнӄета-ашета, вӄнлтӄты ӄха ищи вӄн пӄмашипа путӄртлӄв – нын нявремӄта ям путрӄт хӄншты неӄсӄты.

Кӄсупсӄвн нух питум ӄх, елды ищиты щи арсыр кӄсупӄтн кӄсладты!

Ешавӄл нух питум нявремӄт па вӄн хуятӄт ишӄкты непекаӄт па тынӄн мойлупсӄт ӄша холумлӄт. Щитӄт лӄтты щира вухн неӄсӄт «Югра лыднуптӄты» шуши мир оса тӄхи ӄх, лывела вӄн пӄмашипа ясӄн луплӄв.

Путӄр хӄншӄс:

Людмила Гурьева

Финно-угорской писателыт кимит вэн мирхот пурайн Ас-угорской институт киникайт лўнэтты хотн Ямал мўв эвэлт юхтум писателыт пида вэйтантупсы вэс. Тәмхәтл мўң нынана, «Хәнты ясаң» газетаев лўнэтты ёха, Юлия Николаевна Накова (Сязи) олаңан хәншлўв.

Век партум вәлупсы

Шимәщ нәм Юлия Николаевна Наковайн хәншум киника нәм тәйл. Тәм хәнты ими ар ол Ямал мўв Пулңавәт вошн хәнты мир ради-вайн па телевиденияйн передачайт верл, ши тум-пи мўң хәнты вәлупсәв олаңан путрәт па лўнәтты арәт хәншәл.

Ю.Н. Накова пида вэйт-тантупсы лўв апщел, институтн рәпитты айлат литературовед нә Виктория Сязи тәс. Лўв мет сыры мойң неңа ясаң мәс, Ю. Накова лупәс:

» Вўща вәлаты, тынәң дәхсәт, хәнты щирн хәншты ёх! Ин Ёмвоша тәм вән мирхота Пулңавәт вош эвәлт Москва хон вошев мухты юхәтсум па Ямал мўв мир эвәлт вән вўща ясаң тәсум.

Ма вўды тащ давәлды, хўд велпәсләты хәнты хоттел ёх хуца сема питсум. Мўң семьяевн ар няврәм вәс, ма – мет ай. Яйдам, упидам вўды тащн сема питсәт. Ма сема питум пураёмн әңкәм-ащәм Катравошн вәлды па рәпитты питсәңән. Щәта ма Ас хәлды тыләщ 12-мит хәтлән 1968-митолн сема питсум.

▲ Ю.Н. Накова па В.Л.Сязи. Л. Гурьева верум хур

Марәтмўвем – щит Асэв пусл – Суп юхан, щит Увәс Кев хуца мўв, щит Ямал мўв Приуральской район. Щәта тәм йис пура вәнты вўдең ёх тащдал пида Кев хуца касәлләт. Сема питум пурайн Юлия нәмн мәсыюм, хәнты нәмем – Воснә (касум щирн Вошнә). Йина ма вәлупсәм хўват вән Пулңавәт вошн вәлдум. Айтәлн әңкәм-ащәм пида касәлдемн па ванкўтлы нәмәссум, муй лампа хурамәң Увәс мўвиём. Лўң пурайн хўд велпәслуман вәсўв. Щиты Ас пеләк эвәлт вўт кәртән омәсты вет тунты хот шиваләсум ки, имухты нәмәссум – щит вет хутәң вой иты.

«Век партум вәлупсы» киникайн Ю.Н. Накова лўв вәлупсәл олаңан хәншәс – тәм киника лўнәтты ёх Юң вос (Еңк вош) хәнты рәт, Кев йиры вәрт, Ёмәң наңк, Нуви дов вәрт па па приуральской хәнтәт йис вәлупсы олаңан уша верләт.

Тәм вэйтантупсыйн Юлия Накова рәт хәнты ясаңан «Нави доньщ» (касум щирн «Нуви доньщ») лўңтарәл лўнәтсәлэ:

Йилап нави доньщ мўв элды сыйиал, Нави йилап доньщ мўвев ил питләды, Нәнхәт, хотәт, воят аса навет, навет Порха, миләм тәлна доньщ хўрәсна питәс.

Молщәцием посәт, доньщәт педа вантман, Ищи тоңха лытләт нави хўрас тәйты Эвтам, хўрам вайна мўвем хўват яңхдам, Доньщды ущман тәйләм сәңк марәмәсаят.

Йилап щирна доньщем ным мўвевна ёхтәс

Турмев пад падатәл, мўвдал ел ныдаят Доньщем пилна яха мин па амтәтлдилман, Нави доньщем пилна и хўрас тәйламан.

Доньщем педа вантдам, хоты лўв сыйиал, Нави доньщем хўрпи ищи лытдам йиты. Доньщем иты сыйлы мўвна ёхәттыи, Хўрам доньщем пилна янман апәлдыты.

Тәлаң лўңән, сўсн па тови пўрайна Ащем, омем, яем па опием пилна Нярув доньщев юрна нўмәс ёдәтыйи, Доньщем юкты пўра арсўвна пўнтийи.

Нўмсэмна ма лытдам, доньщем пилна юкты, Мўвна улам йисәм парта әнт кәстыи Пукнәл, эвтам нәнхы хўй па, мосәң, ищи, Йилап доньщем пўра елащдәялалы!

Юлия Накова – шеңк әмәщ хәннехә, лўв хәнты йис вәлупсы олаңан уша верл, непекәт хәншәл. Лўв ястәс, хәнты арлўв эвәлт мўң йис вәлупсәв олаңан уша верты веритлўв. Ши юпийн рәт приуральской хәнты ясаңан ар арийс.

Тәм етнхоттәты нә Виктория Сязи мойң неңа йм ясаң лупәс, дәлн елды лўнәтты ардал пида киникайл ат етл.

▲ Ю.Н. Накова рәт вўт кәртәл

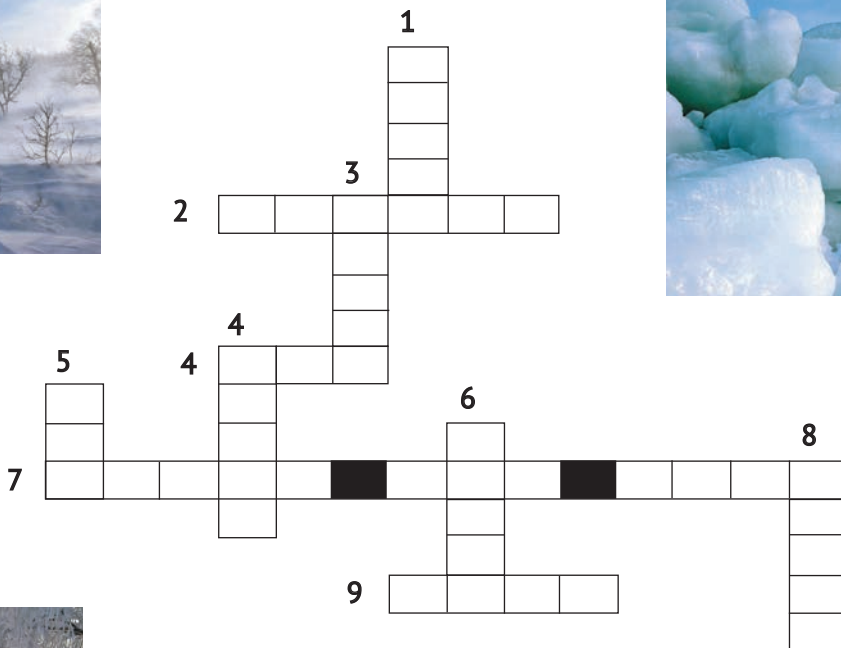
Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

www.khanty-yasang.ru

Тынаң ханты няврёмлүв!

Йилуп 2025-мит ол ёмаңхәтл пәта нынана вән вўща ясәт китлүв! Тәмхәтл мўң дәңхалүв уша верты, муйсәр амамәтщет па ясәт тәл пура олаңән нын вәйтләты. Амамәтщет яма лўнтаты па мосты ясәт тәм кроссворда хәншаты!

Пәдаттыя вәлты ясәт:

1. Кәрткүтуп лыптәң юх.
3. Хот даңал пирмәң тәхты.
4. Кудьләнқи хот хәри ёвл.
5. Тўта пунда – тўтн ән вўщидада. Ииңка есәлда – ииңкән ән шойдәл.
6. Пирәщ ики усум хирл вўсәңа ювмал.
8. Лупас илпийн, ампәр лыпийн шәншәл-кўншәл мәритум сорт, ювра сорт, а муй дойл, а муй ул.

Хўваттыя вәлты ясәт:

2. Кәт хәйңән и пўңалн кәсләңән па нәмулты хуятл нух ән питл.
4. Тәрум пухл, кўрас пухл нарәсл, лымәщдәл-химәсдәл якләт.
7. Питы мўв әхтыйн сорни вўлең әхәл нәл иты мәнәс, тәп доньщ семәт ара рывсәт.
9. Ёшлы-кўрлы семсай най пух, вәрт пух ат мәр павәң хәнши, лыптәң ар хәнши вертал.

(Тўң ясәт: курәң вой пәнт, ищқи хәсәт, вотас, доньщ, тыләщ, ёңк, пәсән, лухңән, вот)

Лопәс ләщәтәс:
Ирина Самсонова

«Практики личной филантропии и альтруизма» Потанин фонд нѐмпи тӕхи ӕх унтасн Манстӕр мӱв Шӕншвош йис пурмӕсӕт ӕкӕтты па шавиты хотн рӕпитты хуятӕт 2024-мит олн «Увӕс моньцӕт» (рӱцц ширн «Северные рассказы») нѐмуп вер лӕцӕтман вӕсӕт.

Тӕм ӕмӕц этнхот вантты щира театр хота мӕнты ӕн мосл, вантӕ, щи ушхӱль па ӕмӕц ванлтӕты этнхот нын хуцана мойӕца юхӕтты веритӕл.

Шӕншвош музей хуца рӕпитты неӕт «Увӕс моньцӕт» нѐмпи вер шуши мир моньцӕт хӱват кукольной спектакль иты лӕцӕтсӕт. Вантӕ, ай пушхӕта щиты мет ушхӱль вантты.

Щиты верӕн неӕнӕн Валентина Пащанина па Лидия Старкова моньцӕт ванлтӕты пӕта ай хотые, ампар, ай хопиет, тунты хушапӕт, ай нянь кӕр па па шуши мир утыет версӕт. Щӕлдта хурамӕн, елпӕн хӕнты дӕмӕтсухӕт дӕмӕтман па шуши мир йис пурмӕсӕт ванлтуман неӕнӕн ай тӕпиета тӕлдӕн спектаклят ванлтӕсӕт.

Пушхӕта мет ӕмӕц хӕнты мир поэтесса ими Мария Вагатова хӕншум «Няние» нѐмуп моньцӕт хӱват верум этнхот вантты вӕс. Тӕм моньцӕт ширн нявремиеет айтелн вӕндтӕлыт, хуты няние шавиман тӕйты мосл, дӕваса вуцкӕты, юнтты нянь пида иса ӕн рӕхл.

Верӕн неӕт ясӕт ширн,

«Увӕс моньцӕт» этнхот вантум нявремӕт

«Увӕс моньцӕт» этнхот

этнхот етшум пурайн нявремӕт иньцӕсты ӕн мосл, мӕстӕс муй ӕнтӕ ушхӱля лӕцӕтум моньцӕт – пушхӕт веншӕт хӱват имухты уша йил, тӕм моньцӕн хӕр дывела шеӕк ӕмӕц!

Щи юпийн нявремӕт еплӕн лыптӕн шайн яньцӕтлыт па нянь кӕрн верум няниенӕн дӕпӕтлыт.

Хурамӕн верум шуши мир пурмӕсыет ӕша вӱты па яма вантты ищи рӕхл. Дывела, нюр, ӕмӕц, тӕм ванӕн щи пурмӕсӕт моньцӕт, театр хуца вантсӕт, ин па ӕшн катӕлты щир вӕл. Тӕпиет вантум театр олӕнн юдн ӕккетасцета, дӕхӕс ӕха путӕртлӕт ки, лынана, нюр, ӕмӕц вӕс, ширн елды ищи саты рӕпитты мосл.

Вӕн классӕтн вӕндтӕлыты айлат ӕх, кӕртӕн мир пӕта шӕнш вошӕн неӕнӕн «Шитам рӕт мӱвиѐм» нѐмпи ванлтупсы лӕцӕтсӕт. Па щитл пӕнӕн тӕтӕдӕман вӕн ӕха щи альдӕт.

Тӕм ванлтупсы хурӕт

«Няние» моньцӕн этнхот

хӕншты хӕнты ики Митрофан Тебетев шеӕт олӕнн вӕл. Вантӕ, тӕм олн лӱв 100 ол сема питум хӕтл вӱш эвӕлт дӕлн постӕс.

Тӕта нарӕсты юхӕт па па хӕнты мир пурмӕсӕт вантты рӕхл.

Валентина Пащанина па Лидия Старкова ар ӕр пундӕт, дӕлн нявремӕта па вӕн хуятӕта дыв лӕцӕтум верел ӕмӕц вӕс, дӕлн кашӕн хӕннехӕ хӕнты мир йис вӕлупсы олӕнн уша ат версӕт па веккеши сӕм

лыпийн ат хӕцӕс.

Щиты лын Манстӕр, Нуви сӕнхум па Сӱмӕтвош районӕтн, щит: Шӕншвош, Манстӕр вош, Приобье, Андра, Сергино, Ным Нярьӕх, Нях, Нуви сӕнхум вошӕт па Игрим кӕртӕн мира ӕмца верум моньцӕн этнхот па ванлтупсы альсӕнн.

Валентина Пащанина

Хӕнты ясаӕа тулмацтӕс:

Ирина Самсонова

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№1 (3661), 16.01.2025

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

Главный редактор –
Алексеева Н.Г.
Телефон (3467) 33-17-52 (д.500)

Заместитель главного
редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-17-52 (д.502)

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.
Телефон (3467) 33-17-52 (д.503)

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52 (д.510)

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.

Заказ **77**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.